

**KUR'AN-I KERİM AYETLERİ ÜZERİNDEN MİLLİ EĞİTİM GENEL AMAÇLARI
VE ORTAOKUL ÖĞRETİM PROGRAMLARI HAKKINDA NİTEL BİR
ARAŞTIRMA***

Burak TUTKUN** -Nail YILDIRIM***

Öz

Bu araştırmanın amacı; Kur'an-ı Kerim ayetleri, milli eğitim genel amaçları ve ortaokul öğretim programlarındaki hedeflenen insan tiplerini ortaya çıkararak bu insan tipleri arasındaki benzerlikleri belirlemektir. Araştırmada veriler, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. İncelenen dokümanlar, ortaokul Türkçe, ortaokul sosyal bilgiler, ortaokul matematik, ortaokul fen bilimleri, ortaokul din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri öğretim programları ve ortaokul ara disiplinlerinden seçilen 106 kazanım ile Kur'an-ı Kerim'deki 58 surede yer alan toplam 185 ayet ve bu ayetlerin tefsirinden oluşmuştur. Dokümanlar, içerikleri bakımından aralarındaki benzerliklere göre eşleştirilmiştir. Eğitim hedeflerin belirlenmesi ve öğretim programlarının planlanıp hazırlanması açısından son derece önemli olan bu çalışmanın sonuçlarına göre; Kur'an-ı Kerim ayetlerinde istenilen insan nitelikleriyle, milli eğitim genel amaçlarında ve öğretim programlarında hedeflenen insan nitelikleri büyük oranda benzerlik göstermektedir. Araştırmanın sonuçları dikkate alınarak; Kur'an-Kerim kitabına ilahi program olarak bakılabilir. Verilen mesajlar, anlatılan hikâyeler, eğitimsel üslubu, sorunlara ilişkin yaklaşımlar eğitimde kullanılabilir. Program için materyal örnekleri hazırlanabilir. Kur'an-ı Kerim'de kullanılan yöntemler, hikayeler, verdikleri evrensel mesajlar eğitim kongrelerinde, akademik toplantılarda tartışılabilir.

Anahtar Kelimeler: İnsan, Hedefler, Kur'an-ı Kerim, Ortaokul Okul Programları.

**A Qualitative Research on General Purposes of National Education and
Secondary School Programs in relation to the Verses of the Quran**

Abstract

Purpose of this study is to find out types of people desired on the verses of the Quran, general purposes of national education and secondary school programs and to determine similarities between these people types. Document review, a method of qualitative research model, was used for obtaining research data. The documents reviewed were secondary school Turkish, secondary school social sciences,

* Araştırma makale Doç. Dr. Nail Yıldırım'ın danışmanlığında Burak TUTKUN tarafından hazırlanan Tezsiz Yüksek Lisans Projesinden geliştirilmiştir.

Makale Geliş Tarihi:11.08.2015. Yayın Kabul Tarihi: 22.10.2015.

** Türkçe Öğretmeni, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Yüksek Lisans Programı Mezununu b.tutkun60@gmail.com.

*** Doç.Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.

| Kur'an-ı Kerim Ayetleri Üzerinden Milli Eğitim Genel Amaçları Ve Ortaokul Öğretim Programları Hakkında Nitel Bir Araştırma

secondary school mathematics, secondary school science, secondary school religious culture and moral knowledge curriculums and 106 achievements selected from secondary school intermediary disciplines as well as total 185 verses on 58 sections of the Quran and exegesis of these verses. The documents were paired off based on similarities in their contents. According to the results of this research which is highly important in terms of determining educational goals and planning, preparing education programs, there are major similarities between the human qualities desired on the Quran, general purposes of national education and education programs. Bearing in mind the results of this research, we can see the book of Holy Quran as a divine program. Lessons learned, stories told, educational tone and approaches towards problems can be used for educational purposes. Material samples can be prepared for program. Methods, stories in the Quran and global lessons learned from them can be discussed on educational congresses and academic meetings.

KeyWords: Human, Goals, Verses of the Quran, Secondary School Programs.

GİRİŞ

Eğitim, bireyin anlam arayışı yolunda beyninin, yüreğinin ve elinin özgülleştirilmesidir (Hesapçioğlu, 2008, s. 99).Eğitimin birçok hedefi vardır. Gelecekte karşılaşacağımız problemlerin fazlalığını düşünürsek, eğitimin en önemli hedeflerinden birisi de dünyada barışın sağlanması, insanoğlunun özgürlüğünün teminat altına alınması ve toplumdaki gerçek adaletin sağlanmasıdır (Çakıroğlu, 1997).Bir ülkenin gerek ekonomik gerek sosyal gerekse de teknik yönden ilerlediğinin göstergelerinden bir tanesi de o ülkede bulunan nitelikli insan gücüdür. Nitelikli insan gücünün oluşabilmesi ise ülkedeki mevcut eğitim sistemine ve eğitim sisteminin işleyişini sağlayan kaynak veya kaynakların verimli kullanılmasına bağlıdır. Neticede nitelikli bir eğitim, nitelikli insanlar yetiştirmektedir (Korkmaz, 1995).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'ndaki genel hedefler incelendiğinde de yetiştirilmek istenen insan tipi görülebilmektedir. Hedeflenen insan tipi üç başlık altında incelenebilir. Bunlar; iyi bir yurttaş olup vatanını seven, her yönüyle (bilişsel, duyuşsal, psikomotor) gelişimini tamamlayan ve kendisine en uygun mesleğe sahip olan bireylerdir. Hedeflenen insan tipi sadece bir alana odaklanmayan; resim, müzik, beden, şiir gibi her alana önem veren bir yaklaşımla ve Türk eğitim sisteminin temel ilkeleriyle kazandırılmaya çalışılmalıdır (Akın, 2015).

Kur'an-ı Kerim son ilahi din olan İslam'ın temel kaynağıdır. Son peygamber Hz. Muhammed Mustafa'ya (sav) indirilmiştir. İlahi bir kaynağa dayanan Kur'an herkes için bir yol gösterici ve kurtuluş vesilesidir. Kur'an-ı Kerim, insanları muhatap almakta onlara hitap etmektedir. Böylece insanların eğitimini ve gelişimini sağlamaktadır. Bu bakımdan İslam toplumları eğitimle çok önceden tanışmışlardır.

Neticede insanı yaratan Allah, onun nasıl eğitileceğini ve geliştirileceğini de en iyi bilendir. Kur'an-ı Kerim insanı şekillendirmekteve hedeflenen bir insan tipini göstermektedir. Bu insan tipini ise bilgi, ilim ve eğitimle oluşturmaktadır (Yıldırım, 2014).

Kur'an-ı Kerim'in özellikleri arasında şunlar sayılmaktadır(AÖF,2006): her şeyin insan için yaratıldığını ve insanın emrine verildiğini haber veren, sağlam karakterli insanları iyiliğe teşvik eden, insanı güzel ahlaka çağıran, insanları doğruya ileten, ister inansın ister inanmasın tüm insanlık için hayra çağıran mesajlar içeren, eğitici bir üsluba sahip, içerisinde öğütler barındıran, insanla beraber toplumun en küçük birimi olan aileyi de önemseyen, içinde hukuk kurallarının ve iktisadi konuların bulunduğu bir kitaptır.Bu özellikler, ilahi programın insan ve insanlık için olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın amacı; İlahi eğitim programı olarak nitelenebilecek Kur'an-ı Kerim'le Milli Eğitim Müfredatı arasındaki insan niteliklerinin ortak yönlerini ortaya koymaktır. Bu amaçla, her şeyin kendisi için yaratıldığı ve onun emrine verildiği insan (AÖF,2006) nasıl bir insan? Eğitimin istediği insan nasıl bir insan? İlahi programın istediği insan nitelikleriyle eğitim programlarının istediği insan nitelikleri birbirleriyle uyuyor mu? Sorularının cevabı aranmıştır. Buradan hareketle Milli Eğitim Bakanlığı'nun hedeflerinin ve ortaokullardaki derslerin öğretim programları için kaynaklık edebilecek ilahi kazanımların farkına varılması ve kullanılması araştırmanın bir diğer amacıdır. Bu amaç çerçevesinde alt amaçlar belirlenmiştir. Araştırmanın alt amaçları şunlardır:

1. Milli Eğitim Bakanlığı nasıl bir insan tipi yetiştirmek istemektedir?
2. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Talim ve Terbiye Kurulunun belirlediği özel ve resmi ortaokullarda okutulan derslerin (Türkçe, sosyal bilgiler, matematik, fen bilimleri, din kültürü ve ahlak bilgisi) öğretim programlarının ve ara disiplinlerinin içeriğinde hangi konular bulunmaktadır?
3. Kur'an-ı Kerim surelerindeki ayetlerde verilen ilahi mesajlarla nasıl bir insan tipi amaçlanmaktadır?
4. Milli eğitimin genel hedefler, ortaokul öğretim programları ve ara disiplinlerle hedeflediği insan niteliklerinin Kur'an-ı Kerim ayetlerindeki karşılığı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma var olan durumu ortaya koyduğu için tarama modelindedir. Tarama modelleri geçmişte ya da günümüzde var olan durumu, olduğu gibi değiştirmeden betimlemeyi (tasvir etmeyi) amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2009).

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, alguları ve olayları doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde

| Kur'an-ı Kerim Ayetleri Üzerinden Milli Eğitim Genel Amaçları Ve Ortaokul Öğretim Programları Hakkında Nitel Bir Araştırma

ortaya koyar ve toplanan verilerden yola çıkarak daha önceden fark edilmeyen sonuçları birbiriyle ilişkili bir şekilde açıklar (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 39). Doküman incelemesi ise araştırılması hedeflenen bilgi, durum ve kaynak hakkında bilgi içeren yazılı öge ve araçların analizini kapsar.

Araştırmada doküman incelemesi yaklaşımına uygun olarak Milli Eğitim Bakanlığı genel amaçları, Talim ve Terbiye Kurulunun belirlediği ortaokul ara disiplin kazanımları, ortaokul Türkçe dersi kazanımları, ortaokul sosyal bilgiler dersi kazanımları, ortaokul matematik dersi kazanımları, ortaokul fen bilimleri dersi kazanımları, ortaokul din kültürü ve ahlak bilgisi dersi kazanımları, Diyanet İşleri Başkanlığının internet sitesinde bulunan Kur'an-ı Kerim meali ve yine Diyanet İşleri Başkanlığının internet sitesinde bulunan Kur'an-ı Kerim tefsiri incelenmiştir. Öncelikle bir veri tabanı oluşturulmuştur. Ardından gerekli karşılaştırmalar yapılarak yazılı kaynaklar arasındaki benzerlikler saptanmıştır. Tespit edilen kazanımlar; kazanımın üst kısmına kazanım numarası verilerek, kaynakçası ve hangi derse ait olduğu belirtilerek yazılmıştır. Daha sonra kazanımın anahtar kelimeleri belirlenip, kazanımın sol alt tarafına madde işaretleri kullanılarak alt alta yazılmıştır. Anahtar kelimelerin sağ tarafına benzerlik bulunan ilgili ayet veya ayetler, surenin ismi ve ayet numarası belirtilmek suretiyle yazılmıştır. Ayetlerin sağ tarafına ise ayetlerin tefsiri yazılmıştır. Böylece "ilgili ayetler ve kazanımlar" bölümünde yer alan doküman incelemesi tablosu oluşturulmuştur. Bu araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığının ve Diyanet İşleri Başkanlığının yazılı kaynakları incelenerek doküman analizi yapılmıştır.

İncelenen Dokümanlar

Bu araştırmanın doküman grubunu Talim ve Terbiye Kurulunun belirlediği 2014 - 2015 öğretim yılında Türkiye'de resmi ve özel okullarda okutulan Türkçe, sosyal bilgiler, matematik, fen bilimleri, din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri öğretim programları ve Diyanet İşleri Başkanlığının internet sitesinde yayınladığı Kur'an-ı Kerim ayet ve tefsiri oluşturmaktadır. Aşağıda çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1'de daha ayrıntılı biçimde verilmiştir.

Tablo 1. Örneklem Grubuna Giren Kazanım Sayılarının Dağılımı:

Ders Adı	Genel Amaçlar	Ara Disiplinler	Türkçe	Sosyal Bilgiler	Matematik	Fen Bilimleri	Din Kültürü
Kazanım 10		15	13	16	3	35	14

Yapılan doküman incelemesinde toplam 106 kazanım (Tablo 1) Kur'an-ı Kerim ayetleriyle eşleştirilmiştir.

İncelenen sure ve ayetler şunlardır: “Ankebut, Lokman, İnsan, Furkan, Mümtehine, Tin, Kalem, Maide, Araf, Hucurat, Bakara, Hud, Necm, Kasas, Yunus, Alak, Nahl, Nisa, Al-i İmran, Enfal, Rum, İsrâ, Enbiya, Nur, Zuhruf, Tegâbün, Haşr, En’am, Neml, Müzzemmil, Talak, Fussilet, Nasr, Tevbe, Ta-Ha, Sebe’, Zümer, Leyl, Yasin, Secde, Hac, Ra’d, Fatır, Tekvir, Hadid, Mü’minun, Kaf, Saffat, Abese, A’la, Şura, Nuh, Rahman, İbrahim, Zariyat, Ahzap, Kehf ve Şu’ara” adlı toplam 58 tane Kur’an-ı Kerim suresinin olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmada Kuran’ Kerim sureleri içerisinde en çok yer tutan 22 adet ayetle “Bakara” suresidir. En az yer tutan ayetler ise 1’er adet ayetle “İnsan, Tin, Kalem, Kasas, Enfal, Zuhruf, Tegâbün, Neml, Müzzemmil, Talak, Leyl, Hac, Fatır, Tekvir, Mü’minun, Saffat, A’la, Şura, Nuh, Rahman, İbrahim, Zariyat, Ahzap, Kehf ve Şu’ara” sureleridir. Yapılan doküman incelemesinde bu surelerdeki toplam 185 ayet kazanımlarla eşleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak nitel yöntemlerden “belgesel tarama” tekniği kullanılmıştır. Best’e göre doküman metodu olarak da tanımlanan bu teknik; mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak, sistemli bir şekilde incelenmesidir (Karasar, 2006, s. 183). Veriler toplanırken ilk olarak 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanun’unda yer alan Türk milli eğitiminin genel amaçları, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Talim ve Terbiye Kurulunun belirlediği resmi ve özel okullarda halen yürürlükte olan ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıf) Türkçe, Sosyal Bilgiler, Matematik, Fen Bilimleri, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri ile Ara Disiplinlerin öğretim programları incelenerek veri tabanı oluşturulmuş, daha sonra Diyanet İşleri Başkanlığının internet sitesinde yer alan Kur’an-ı Kerim Meali ve Kur’an-ı Kerim Tefsiri adlı çalışmalar taranmıştır. Geçerlilik ve güvenilirliğin artırılması için kazanımlar belirlenirken alan uzmanlarından (ilgili ders öğretmenleri) destek alınıp bazı kazanımlar veri tabanındaki diğer kazanımlarla değiştirilmiştir. Ayetlerde ise herhangi bir dikkatsizlik ve yazım hatası olmaması için farklı yayınlardaki ayetlerle karşılaştırma yapılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin toplanması 2015 yılında yapılmıştır. Çalışmanın amacına ait soruları cevaplamak için belgesel tarama metoduyla toplanan veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Betimsel analiz, elde edilen verileri daha önceden belirlenen temalara göre özetlemek ve yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005 s. 224). Belgesel tarama yöntemine uygun olarak seçilen hedefler ve kazanımlar; ayetler ve ayetlerin tefsirleriyle içeriklerindeki konu, içeriğin hedefi gibi ölçütlere dikkat edilerek eşleştirilmiş ve “ilgili ayetler ve kazanımlar” adlı bölümdeki tablo oluşturulmuştur. Ardından oluşturulan tablo yorumlanmıştır.

Bulgular

1.Alt Amaca İlişkin Bulgular: Milli Eğitim Bakanlığı'nın yetiştirmek istediği insana ilişkin özellikler araştırılmıştır.

Yapılan doküman incelemesi neticesinde, Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği genel ve özel amaçlar çerçevesinde Türk milli eğitim sisteminde yetiştirilmek istenen insan tipinin başlıca özellikleri şunlardır:

- Genel manada genel ve özel amaçları bilen, benimseyen, kavrayan ve hayatında uygulayan bir birey,
- Özelde ise bir yandan sevgi, saygı, merhamet, yardımlaşma, alçakgönüllülük gibi değerlere sahip hümanist bir vatandaş,
- Diğer yandan akla ve bilime değer verip önemseyen, her gördüğünü kabul etmeyip üzerinde düşünen, bilimsel araştırmalar yapan bir bilim insanı,
- Günlük hayatta konuşmasıyla, oturmasıyla, selamlaşmasıyla bir beyefendi veya hanımefendi,
- Evinde ise ailesini seven, bilen, tanıyan; annelik, babalık ve hayat arkadaşlığı bilincine erişmiş bir aile üyesi,
- Mesleğinde veya kendisine verilen işte işinin sorumluluğu bilen, işini seven ve başarıyla yapan, çalışkan bir emektar,
- Ülkesi için ise gerektiğinde canını feda edebilecek; kişiliğiyle, ilmiyle, aşkıyla savaşılan kahraman bir asker olabilen bir insan tipi hedeflenmektedir. (Milli Eğitim Bakanlığı, 1973).

2.Alt Amaca İlişkin Bulgular:

Yapılan doküman incelemesi neticesinde, "Türkçe, sosyal bilgiler, matematik, fen bilimleri, din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri öğretim programları ve bu derslerdeki ara disiplinler incelenmiş. Araştırma konusu yapılan kazanım alanlarının içeriğiyle ilgili şu bilgilere ulaşılmıştır.

Türkçe Dersi:

- Etkili karar verme,
- Yapıcı, yaratıcı, akılcı ve doğru düşünme yolları,
- Eleştirel bakış açısı,
- Yurt ve dünya sorunlarına karşı duyarlılık bilinci,
- Çözüm odaklılık,
- Gelişmiş bir duygu, düşünce ve hayal dünyası,
- Kendini sözlü ve yazılı olarak etkili, anlaşılır bir şekilde ifade etme,
- Görgü kurallarına uygun olarak dinleme,
- Etkili okuma,
- Konuşma sırasındaki nezaket kuralları,
- Sorunlarına konuşarak çözüm arama,

- Bulunduğu ortama uygun bir konuşma tutumu,
- Etkili yazma (Milli Eğitim Bakanlığı, 2006).

Sosyal Bilgiler Dersi:

- Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma,
- Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması,
- Görsel ve yazılı materyallerden yararlanarak İslamiyet'in ortaya çıkışı ve yayılışı,
- Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereği ve önemi,
- Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkileri,
- Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiği,
- Tıp alanındaki buluş ve gelişmelerle insan hayatı ve toplumsal dayanışma arasındaki ilişki,
- Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliği,
- İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemi,
- Yerleşme ve seyahat özgürlüğü,
- Eğitim ve çalışma hakkının kullanılması ile devletin ve vatandaşın bu konudaki sorumlulukları,
- Kaynakların, ürünlerin ve ticaret yollarının devletlerin gelişmesindeki önemi,
- Vakıfların çalışmaları ve sosyal yaşamdaki rolü,
- Küresel sorunların (çevre kirliliği, küresel ısınma, terör vb.) çözümlerinin yaşama geçirilmesinde kişisel sorumluluk (Milli Eğitim Bakanlığı, 2005).

Matematik Dersi:

- Matematiksel bilgi ve beceri,
- Matematiksel kavramlar,
- Matematiksel kavramlar arasındaki ilişki,
- Matematiksel kavramları günlük hayatta kullanma,
- Matematiksel kavramları diğer disiplinlerde kullanma (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013a).

Fen Bilimleri Dersi:

- Su ve minerallerin bütün besinlerde bulunduğu,
- Sağlıklı bir yaşam için besinlerin tazeliğinin ve doğallığının önemi,
- Sigara ve alkol kullanımının vücuda verdiği zararlar,
- Gölge,

- Canlıların benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılması,
- İnsan faaliyetleri sonucunda oluşan çevre sorunları ve bu sorunların çözümüne ilişkin öneriler,
- Kayaçlarla madenleri ilişkilendirme ve madenlerin teknolojik ham madde olarak önemi,
- Geçmişten günümüze, hücrenin yapısı ile ilgili olarak ileri sürülen görüşleri teknolojik gelişmelerle ilişkilendirme,
- Hücre - doku - organ - sistem - organizma ilişkisi,
- Katı, sıvı ve gazların basınç özelliklerinin günlük yaşam ve teknolojideki uygulamaları,
- Süratin tanımı ve birimi,
- Sesin madde ile etkileşimi sonucunda oluşabilecek durumlar,
- Işık,
- Bitki ve hayvanlardaki büyüme ve gelişme süreçleri,
- Bitki ve hayvanlardaki üreme çeşitleri,
- Duyu organları,
- Besin zincirindeki üretici - tüketici - ayrıştırıcı ilişkisi,
- Güneş'ten aldığı ışığı yansıtan Ay'ın evreleri,
- Dünya ve Ay'ın hareketleri,
- Atomun yapısı ve yapısındaki temel parçacıklar,
- Güneş enerjisinin günlük yaşam ve teknolojideki yenilikçi uygulamaları,
- Kaynakların etkili kullanımı bakımından güneş enerjisi,
- Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemi,
- Gök cisimlerini gözleme ve gök cisimlerinin sayısının kişinin görebildiğinden fazla olması,
- Ekosistem, tür, habitat ve popülasyon kavramlarını tanımlama ve örnekleme,
- Geçmişten günümüze periyodik sistemin oluşturulma süreci,
- İnsanda üremeyi sağlayan yapı ve organları şema üzerinde gösterme,
- Üreme organlarının neslin devamı için üreme hücrelerini oluşturduğu,
- Yıldızlar ve gezegenler,
- Canlılarda solunumun önemi ve nasıl gerçekleştiği,
- Kaynakların tasarruflu kullanımı,
- Ozon tabakasının seyrelme nedenleri ve canlılar üzerindeki olası etkilerini araştırarak sorunun çözümü için öneriler üretme,
- Depremle ilgili temel kavramlar,
- Besin içeriklerinin, canlıların yaşamsal faaliyetleri için gerekli olduğu,

- Dengeli beslenmenin insan sağlığına etkileri (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013b).

Din Kùltürü ve Ahlak Bilgisi Dersi:

- Güzel söz söyleme ve güzel davranış sergileme,
- Selamlaşmanın iletişimdeki önemi,
- Beden ve giysi temizliği,
- Çevreyi temiz tutma ve koruma,
- Dostça ve kardeşçe yaşama,
- Ailedeki sevgi, saygı ve yardımlaşmanın aile mutluluğundaki önemi,
- Güzel iş ve davranışın (salih amel) dinimizdeki önemi,
- Paylaşmanın insan için bir ihtiyaç ve erdem olduğu,
- Paylaşma ve yardımlaşmanın birey ve toplum için önemi,
- Gazilerimize saygı duyarak gereken değer vermenin ve şehitlerimizi rahmet ve minnet duygusu ile anmanın bilinci,
- Ruh çağırma, falcılık, sihir ve büyü gibi batıl inançların toplum üzerindeki olumsuz etkileri,
- Ahlaki tutum ve davranışları yerine getirme,
- İnsanın akıl ve irade sahibi olması ile özgür ve sorumlu bir varlık olması arasındaki ilişki,
- Taassubun (aşırılık) zararları ve doğru bilginin kişiyi taassuba düşmekten korumadaki önemi,
- Kumar, alkollü içki ve uyuşturucunun bireysel ve toplumsal zararları,
- Başkalarına zarar vermenin kul hakkını ihlal anlamına geleceği bilinciyle kul hakkı konusunda duyarlı olma (Milli Eğitim Bakanlığı, 2010).

Ara Disiplinler:

- Heyelan sırasında kapalı ve açık alanlarda yapılması gerekenler,
- Eğitimin kendisi için bir hak olduğu,
- Bulunduğu durumu her yönüyle değerlendirme ve fikirlerini belirtme,
- Düşünce ve ifade özgürlüğünün önemi,
- Hakların ihlâl edildiği durumlar karşısında yetkili kurumlara başvurmanın bir vatandaşlık görevi olduğu,
- Hakları ihlâl edilenlere karşı yardımcı olmanın insanî bir davranış olduğu,
- Bütün insanların haklar yönünden eşit ve özgür doğdukları,
- Olumsuz tutum ve davranışlarla başa çıkabilme becerisi,
- Etkili problem çözme yolları,
- Verdiği kararın sorumluluğu,
- Duygu ve düşüncelerini paylaşma biçimleri,
- Liderlerin davranışlarının ve aldığı kararların başkalarının yaşamını nasıl etkilediği,

- Toplumda cinsiyetler arası farklılıklara bağlı ayrımcılık yapılmasının etkileri,
- Etkili insan ilişkilerinin önemi ve oluştuğu,????
- İletişimde kişiler arası farklılıklara hoşgörü (Milli Eğitim Bakanlığı; 2005, 2006, 2010, 2013a, 2013b).

3. Alt Amaca İlişkin Bulgular:

Kur'an-ı Kerim içerisinde yer alan "İnsanların yapması gereken davranışlar (emirler), insanların yapmaması gereken davranışlar (yasaklar), ve Müslümanların özellikleri (vasıfları)," ile ilgili ayetler bize Kur'an-ı Kerim ayetlerinin hedeflediği insan tipini göstermektedir. Bu insan tipinin özellikleri şunlardır:

- Allah'ın emir ve yasaklarını bilen, benimseyen, kavrayan ve uygulayan bir kul (Ankebut, 45; Maide, 32; A'raf, 204; Al-i İmran, 172; Zariyat, 19; Bakara, 267; Ahzap, 35),
- Sürekli Allah'ı düşünüp anan bir mütefekkir (Al-i İmran, 191),
- Allah resulünün gösterdiği istikamette giden bir ümmet (Nisa, 124; İsra, 33; İsra, 37; Bakara, 3; Kehf, 29; İsra, 107),
- Fen bilimlerine hâkim bir bilim insanı (Ra'd, 4; Nahl, 5; Nahl, 11; Nahl, 12; Bakara, 17; Bakara, 168; Bakara, 172; Bakara, 223; Furkan, 45; Furkan, 61; Nisa, 57; Fatır, 21; Nur, 35; Nur, 45; Tekvir, 5; Hadid, 25; Mü'minin, 14; En'am, 38; En'am, 95; En'am, 99; En'am, 125; En'am, 139; En'am, 141; Enbiya, 12; Enbiya, 33; Kaf, 44; Saffat, 19; Abese, 27; Abese, 33, 34, 35, 36, 37; A'la, 4; Şura, 11; A'raf, 54; A'raf, 179; A'raf, 195; Yasin, 39; Sebe', 3; Yunus, 61; Nuh, 16; Fussilet, 12; Rahman, 5),
- Matematik ilmini kavrayıp hayatında kullanan bir matematikçi (Yunus, 5; İsra, 12; Secde, 5),
- Bencil olmayan, diğer insanları da düşünen, onlara da değer veren, hümanist bir insan (Bakara, 262; İsra, 23; Rum, 21),
- Malını, mülkünü Allah rızası için yoksula, yetime, yaşlıya, ihtiyaç sahibine dağıtan bir yardımsever (İnsan, 8; Tevbe, 60; Al-i İmran, 92),
- Çocuklarını ve eşini kurtuluşu için bir vesile olarak gören bir aile üyesi (Furkan, 74),
- Hakkı savunan ve koruyan bir adalet bekçisi (Mümtehine, 8; Bakara, 188; Rum, 38),
- Çalışarak, çabalayarak geçimini sağlayan bir emektar (Hud, 86; Necm, 39, 40, 41; Kasas, 77),
- Diğer taraftan her daim doğru yolu gösteren bir pusula (Al-i İmran, 104; A'raf, 181; Lokman, 17; Nisa, 85),

- Diğer Müslümanları kardeşi gibi gören bir insan (Haşr, 9; Hucurat, 10),
- Ayrıca bir bilgiyi hemen kabul etmeyip araştıran, inceleyen, sorgulayan bir araştırmacı (Bakara, 164; Hucurat, 6; En'am, 50; Haşr, 21; Nahl, 17; Nahl, 44; Nahl, 69; Hud, 24; Nisa, 94),
- Okumaya, ilme, bilime, bilgiye değer veren bir bilgin(Alak; 1, 2, 3, 4, 5),
- Emin, güvenilir bir yiğit (Bakara, 42; Nisa, 10),
- Sabır ve tevekkül sahibi bir birey(Enfal, 46; Al-i İmran, 200),
- Affedici, merhametlibir kişi (Bakara, 109; Nur, 22),
- Hoşgörülü bir kul(Zuhruf, 89; Tegâbün, 14),
- Karışıklık çıkarmayan, doğru düzeni bozmayan bir muhafız (Şu'ara, 183),
- Kadına değer veren, kadın haklarını koruyan bir kadın hakları savunucusu (Nisa, 19; Nisa, 4; Talak, 6; Bakara, 241),
- Haddini aşmayan, sınırlarını bilen bir beşer (Maide, 77; Maide, 87),
- Vatanını, milletini koruyan bir asker (Mümtehine, 9),
- İnsanlar arasında tatlı sözle konuşan, yavaşça yürüyen, selamlaşmayı yayan, efendi bir kişi(İsra, 53; Nahl, 125; Lokman, 19; İsra, 28; Ta-Ha, 44; Nisa, 86; Nur, 27),
- Tek başına karar almayan, istişareye önem veren bir yönetici (Al-i İmran, 159; Neml, 32),
- İnsanların arasını bulan, aralarını düzelten bir arabulucu(Hucurat; 9, 10),
- Bol bol şükreden, mütevazı bir insan(Nasr; 1, 2, 3),
- İsraf etmeyen, boşa harcamayan bir hesap uzmanı(A'raf, 31; İsra, 27;İsra, 29; Bakara, 265),
- Kinini bastıran, gerçeği gizlemeyen bir derya(Maide, 8),
- Helal ticaret yapan, doğru bir tüccar (Nisa, 29),
- Zinadan uzak duran, harama girmeyen bir namus timsali(İsra, 32),
- Temiz, pak bir mümin (Bakara, 125; Bakara, 222; Hac, 26),
- Kumar, büyü, içki gibi zararlı alışkanlıklardan uzak duran bir Müslüman (Bakara, 102; Maide, 91) tipi hedeflenmektedir.

Tablo 2. Milli eğitim genel amaçları ve ortaokul öğretim programlarında yer alan insana ilişkin kazanımlarla Kur'an-ı Kerim ayetlerinin içerik yönünden eşleştirilmesi:

No	Milli Eğitim Genel Amaçlarındaki Ve Ortaokul Öğretim Programlarındaki İnsan	Kur'an-ı Kerim'deki İnsan
1.	"Su ve minerallerin bütün besinlerde bulunduğu çıkarımını yapar." (MEB, 2013b). "Sağlıklı bir yaşam için besinlerin tazeliğinin ve doğallığının önemini, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır." (MEB, 2013b). "Tam gölgenin nasıl oluştuğunu gözlemler ve basit	Fen bilimlerine hâkim bir bilim insanı (Ra'd, 4; Nahl, 5; Nahl, 11; Nahl, 12; Bakara, 17; Bakara, 168; Bakara, 172; Bakara, 223;

| Kur'an-ı Kerim Ayetleri Üzerinden Milli Eğitim Genel Amaçları Ve Ortaokul Öğretim Programları Hakkında Nitel Bir Araştırma

<p>ışın çizimleri ile gösterir." (MEB, 2013b).</p> <p>"Canlılara örnekler vererek benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırır." (MEB, 2013b).</p> <p>"Kayaçlarla madenleri ilişkilendirir ve madenlerin teknolojik ham madde olarak önemini tartışır." (MEB, 2013b).</p> <p>"Hücre - doku - organ - sistem - organizma ilişkisini açıklar." "Katı, sıvı ve gazların basınç özelliklerinin günlük yaşam ve teknolojideki uygulamalarına örnekler verir." (MEB 2013b).</p> <p>"Sürati tanımlar ve birimini ifade eder." (MEB, 2013b).</p> <p>"Sesin madde ile etkileşimi sonucunda oluşabilecek durumları kavrar." (MEB, 2013b).</p> <p>"Işığın düzgün ve pürüzlü yüzeylerdeki yansımalarını gözlemler ve ışınlar çizerek gösterir." (MEB, 2013b).</p> <p>"Bitki ve hayvanlardaki büyüme ve gelişme süreçlerini örnekler vererek açıklar." (MEB 2013b).</p> <p>"Duyu organlarına ait yapıları model üzerinde gösterir ve açıklar." (MEB, 2013b).</p> <p>"Besin zincirindeki üretici - tüketici - ayrıştırıcı ilişkisini kavrar ve örnekler verir." (MEB, 2013b).</p> <p>"Güneş'ten aldığı ışığı yansıtan Ay'ın evrelerini ifade eder ve evrelerin görülme sebebini Ay'ın Dünya etrafındaki dolanma hareketi ile ilişkilendirir." (MEB, 2013b).</p> <p>"Atomun yapısını ve yapısındaki temel parçacıkları bilir." (MEB, 2013b).</p> <p>"Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular." (MEB, 2013b).</p> <p>"Gök cisimlerini çıplak gözle gözlemler ve yaptığı araştırma sonucunda uzayda gözleyebildiğinden çok daha fazla gök cismi olduğu sonucuna varır." (MEB 2013b).</p> <p>"Ay'ın kendi etrafında dönerken aynı zamanda da Dünya etrafında dolandığını ifade ederek; bu hareketleri temsil bir model oluşturur ve sunar." (MEB, 2013b).</p> <p>"Ekosistem, tür, habitat ve popülasyon kavramlarını tanımlar ve örnekler verir." (MEB, 2013b).</p> <p>"Besin zincirindeki üretici - tüketici - ayrıştırıcı ilişkisini kavrar ve örnekler verir." (MEB 2013b).</p>	<p>Furkan, 45; Furkan, 61; Nisa, 57; Fatır, 21; Nur, 35; Nur, 45; Tekvir, 5; Hadid, 25; Mü'minun, 14; En'am, 38; En'am, 95; En'am, 99; En'am, 125; En'am, 139; En'am, 141; Enbiya, 12; Enbiya, 33; Kaf, 44; Saffat, 19; Abese, 27; Abese; 33, 34, 35, 36, 37; A'la, 4; Şura, 11; A'raf, 54; A'raf, 179; A'raf, 195; Yasin, 39; Sebe', 3; Yunus, 61; Nuh, 16; Fussilet, 12; Rahman, 5).</p>
--	--

	<p>“Güneş’ten aldığı ışığı yansıtan Ay’ın evrelerini ifade eder ve evrelerin görülme sebebini Ay’ın Dünya etrafındaki dolanma hareketi ile ilişkilendirir.” (MEB, 2013b).</p> <p>“Atomun yapısını ve yapısındaki temel parçacıkları bilir.” (MEB, 2013b).</p> <p>“Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular.” (MEB, 2013b).</p> <p>“Gök cisimlerini çıplak gözle gözlemler ve yaptığı araştırma sonucunda uzayda gözleyebildiğinden çok daha fazla gök cismi olduğu sonucuna varır.” (MEB, 2013b).</p> <p>“Ay’ın kendi etrafında dönerken aynı zamanda da Dünya etrafında dolandığını ifade ederek; bu hareketleri temsil bir model oluşturur ve sunar.” (MEB, 2013b).</p> <p>“Ekosistem, tür, habitat ve popülasyon kavramlarını tanımlar ve örnekler verir.” (MEB, 2013b) vb.</p>	
2.	<p>“Matematiksel kavramları anlayabilecek, bunlar arasında ilişkiler kurabilecek, bu kavram ve ilişkileri günlük hayatta ve diğer disiplinlerde kullanır.” (MEB, 2013a).</p> <p>“Matematikle ilgili alanlarda ileri bir eğitim alabilmek için gerekli matematiksel bilgi ve becerileri kazanır.” (MEB, 2013a).</p>	Matematik ilmini kavrayıp hayatında kullanan bir matematikçi (Yunus, 5; İsrâ, 12; Secde, 5).
3.	<p>“Milli, manevi, ahlaki, kültürel, insani değerlerine bağlı bir birey olarak yetişir.” (MEB, 1973).</p> <p>“Toplumda cinsiyetler arası farklılıklara bağlı ayrımcılık yapılmasının etkilerini sorgular.” (MEB Ara Disiplinler).</p> <p>“Bütün insanların haklar yönünden eşit ve özgür olduklarını belirtir.” (MEB, Ara Disiplinler)</p>	Bencil olmayan, diğer insanları da düşünen, onlara da değer veren, hümanist bir insan (Bakara, 262; İsrâ, 23; Rum, 21).
4.	<p>“Milli, manevi, ahlaki, kültürel, insani değerlerine bağlı bir birey olarak yetişir.” (MEB 1973).</p> <p>“Vakıfların çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rolüne tarihten ve günümüzden örnekler verir.” (MEB, 2005).</p> <p>“Paylaşmanın insan için bir ihtiyaç ve erdem olduğunun farkında olur.” (MEB, 2010).</p> <p>“Paylaşma ve yardımlaşmanın birey ve toplum için önemini yorumlar.” (MEB, 2010).</p>	Malını, mülkünü Allah rızası için yoksula, yetime, yaşlıya, ihtiyaç sahibine dağıtan bir yardımsever (İnsan, 8; Tevbe, 60; Al-i İmran, 92).
5.	“Ailesini, vatanını, milletini seven; yüceltmeye çalışan	

Kur'an-ı Kerim Ayetleri Üzerinden Milli Eğitim Genel Amaçları Ve Ortaokul Öğretim Programları Hakkında Nitel Bir Araştırma

	bir birey olarak yetişir." (MEB 1973). "Ailedeki sevgi, saygı ve yardımlaşmanın aile mutluluğundaki önemini açıklar." (MEB, 2010).	Çocuklarını ve eşini kurtuluşu için bir vesile olarak gören bir aile üyesi (Furkan, 74).
6.	"İnsan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren bir birey olarak yetişir." (MEB 1973). "Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur." (MEB, 2005). Başkalarına zarar vermenin kul hakkını ihlal anlamına geleceği bilinciyle kul hakkı konusunda duyarlı olur." (MEB, 2010).	Hakkı savunan ve koruyan bir adalet bekçisi (Mümtehine, 8; Bakara, 188; Rum, 38).
7.	"İlgi, istidat ve kabiliyetlerine uygun bir mesleğe yerleşir." (MEB, 1973). "Birey, kendisini ve toplumu mutlu edecek bir mesleğe yerleşir." (MEB, 1973). "İş görme alışkanlığı kazanmak suretiyle hayata hazır bir birey haline gelir." (MEB, 1973).	Çalışarak, çabalayarak geçimini sağlayan bir emektar (Hud, 86;Necm, 39, 40, 41; Kasas, 77).
8.	"Küresel sorunların (çevre kirliliği, küresel ısınma, terör vb.) çözümlerinin yaşama geçirilmesinde kişisel sorumluluğunu fark eder." (MEB, 2005). "Yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olur ve çözümler üretir." (MEB, 2006).	Her daim doğru yolu gösteren bir pusula (Al-i İmran, 104; A'raf, 181; Lokman, 17; Nisa, 85).
9.	"Dostça ve kardeşçe yaşamaya özen gösterir." (MEB, 2010). "Gazilerimize saygı duyarak gereken değeri vermenin ve şehitlerimizi rahmet ve minnet duygusu ile anmanın bilincinde olur." (MEB 2010). "Her güzel iş ve davranışın (salih amel) dinimizdeki önemini örneklerle açıklar." (MEB, 2010).	Diğer Müslümanları kardeşi gibi gören bir insan (Haşr, 9; Hucurat, 10).
10.	"Hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip bir birey olarak yetişir." (MEB, 1973). "Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar." (Milli Eğitim Bakanlığı, 2005). "Yapıcı, yaratıcı, akılcı ve doğru düşünme yollarını öğrenir, bunları bir alışkanlık hâline getirir." (MEB2006). "Eleştirel bakış açısı kazanır ve seçici olur." (MEB, 2006). "İnsanın akıl ve irade sahibi olması ile özgür ve	Bir bilgiyi hemen kabul etmeyip araştıran, inceleyen, sorgulayan bir araştırmacı (Bakara, 164; Hucurat, 6; En'am, 50; Haşr, 21; Nahl, 17; Nahl, 44; Nahl, 69; Hud, 24;

	sorumlu bir varlık olması arasındaki ilişkiyi açıklar.”(MEB, 2010).	Nisa, 94).
11.	“Eğitimin kendisi için bir hak olduğunu fark eder.” (MEB, Ara Disiplinler). “Eğitim ve çalışma hakkının kullanılması ile devletin ve vatandaşın bu konudaki sorumluluklarını ilişkilendirir.” (MEB, 2005).	Okumaya, ilme, bilime, bilgiye değer veren bir bilgin (Alak; 1, 2, 3, 4, 5).
12.	“Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.” (MEB, 2005). “Hakların ihlâl edildiği durumlar karşısında yetkili kurumlara başvurmanın bir vatandaşlık görevi olduğunu belirtir.”(MEB, Ara Disiplinler). “Yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıklar.” (MEB, 2005).	Emin, güvenilir bir yiğit (Bakara, 42; Nisa, 10).
13.	“Olumsuz tutum ve davranışlarla başa çıkabilme becerisi geliştirir.”(MEB, Ara Disiplinler). “Etkili problem çözme yollarını açıklar.”(MEB, Ara Disiplinler).	Sabır ve tevekkül sahibi bir birey (Enfal, 46; Al-i İmran, 200).
14.	“Milli, manevi, ahlaki, kültürel, insani değerlerine bağlı bir birey olarak yetişir.” (MEB, 1973). “Her güzel iş ve davranışın (salih amel) dinimizdeki önemini örneklerle açıklar.” (MEB, 2010).	Affedici, merhametli bir kişi (Bakara, 109; Nur, 22).
15.	“İletişimde kişiler arası farklılıklara hoşgörü gösterir”(MEB, Ara Disiplinler). “Düşünce ve ifade özgürlüğünün önemini fark eder.”(MEB, Ara Disiplinler).	Hoşgörülü bir kul (Zuhruf, 89; Tegâbün, 14).
16.	“Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur.” (MEB, 2005). “Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.” (MEB, 2005).	Karışıklık çıkarmayan, doğru düzeni bozmayan bir muhafız (Şu’ara, 183).
17.	“Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip bir birey olarak yetişir.” (MEB 1973). “Toplumda cinsiyetler arası farklılıklara bağlı ayrımcılık yapılmasının etkilerini sorgular.”(MEB Ara Disiplinler).	Kadına değer veren, kadın haklarını koruyan bir kadın hakları savunucusu (Nisa, 19; Nisa, 4; Talak, 6; Bakara, 241).
18.	“İnsan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren bir birey olarak yetişir.” (MEB, 1973). “Taassubun (aşırılık) zararlarını ve doğru bilginin	Haddini aşmayan, sınırlarını bilen bir

Kur'an-ı Kerim Ayetleri Üzerinden Milli Eğitim Genel Amaçları Ve Ortaokul Öğretim Programları Hakkında Nitel Bir Araştırma

	kişiyi taassuba düşmekten korumadaki önemini açıklar." (MEB, 2010). "Güzel söz söyleme ve güzel davranış sergilemeye istekli olur." (MEB, 2010).	beşer (Maide, 77; Maide, 87).
19.	"Ailesini, vatanını, milletini seven; yüceltmeye çalışan bir birey olarak yetişir." (MEB, 1973). "Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar." (MEB, 2005). "Kaynakların, ürünlerin ve ticaret yollarının devletlerin gelişmesindeki önemine tarihten ve günümüzden örnekler verir." (MEB, 2005). "Gazilerimize saygı duyarak gereken değeri vermenin ve şehitlerimizi rahmet ve minnet duygusu ile anmanın bilincinde olur." (MEB, 2010).	Vatanını, milletini koruyan bir asker (Mümtehine, 9).
20.	"Konuşmasında nezaket kurallarını uyar." (MEB, 2006). "Sorunlarına konuşarak çözüm arar." (MEB, 2006). "Bulunduğu ortama uygun bir konuşma tutumu geliştirir." (MEB, 2006). "Selamlaşmanın iletişimdeki önemini fark eder." (MEB, 2010).	İnsanlar arasında tatlı sözle konuşan, yavaşça yürüyen, selamlaşmayı yayan, efendi bir kişi (İsra, 53; Nahl, 125; Lokman, 19; İsra, 28; Ta-Ha, 44; Nisa, 86; Nur, 27).
21.	"İnsan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren bir birey olarak yetişir." (MEB, 1973). "Etkili şekilde karar verir." (MEB, 2006).	Tek başına karar almayan, istişareye önem veren bir yönetici (Al-i İmran, 159; Neml, 32).
22.	"İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder." (MEB, 2005). "Etkili insan ilişkilerinin önemini ve oluştuğunu analiz eder." (MEB, Ara Disiplinler). "Etkili problem çözme yollarını açıklar." (MEB, Ara Disiplinler).	İnsanların arasını bulan, aralarını düzelteren bir arabulucu (Hucurat; 9, 10).
23.	"Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip bir birey olarak yetişir." (MEB, 1973). "Gazilerimize saygı duyarak gereken değeri vermenin ve şehitlerimizi rahmet ve minnet duygusu ile anmanın bilincinde olur." (MEB, 2010).	Bol bol şükreden, mütevazı bir insan (Nasr; 1, 2, 3).
24.	"Milli, manevi, ahlaki, kültürel, insani değerlerine bağlı bir birey olarak yetişir." (MEB, 1973).	

	<p>“Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır.” (MEB, 2005).</p> <p>“Kayaçlarla madenleri ilişkilendirir ve madenlerin teknolojik ham madde olarak önemini tartışır.”(MEB, 2013b).</p> <p>“Güneş enerjisinin günlük yaşam ve teknolojiye yeni yenilikçi uygulamalarına örnekler verir ve kaynakların etkili kullanımı bakımından Güneş enerjisinin önemini tartışır.”(MEB, 2013b).</p> <p>“Kaynakların tasarruflu kullanımına yönelik proje tasarlar.”(MEB, 2013b).</p>	<p>İsraf etmeyen, boşa harcamayan bir hesap uzmanı (A’raf, 31; İsrâ, 27;İsrâ, 29; Bakara, 265).</p>
25.	<p>“Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip bir birey olarak yetişir.” (MEB, 1973).</p> <p>“Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.” (MEB, 2005).</p>	<p>Kinini bastıran, gerçeği gizlemeyen bir derya (Maide, 8).</p>
26.	<p>“Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip bir birey olarak yetişir.” (MEB, 1973).</p> <p>“Devletine ve toplumuna karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş bir birey olarak yetişir.”(MEB, 1973).</p>	<p>Helal ticaret yapan, doğru bir tüccar (Nisa, 29).</p>
27.	<p>“Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip bir birey olarak yetişir.” (MEB, 1973).</p> <p>“Ahlaki tutum ve davranışları yerine getirmeye istekli olur.” (MEB, 2010).</p>	<p>Zinadan uzak duran, harama girmeyen bir namus timsali (İsrâ, 32).</p>
28.	<p>“Beden ve giysi temizliğine özen gösterir.” (MEB, 2010).</p> <p>“Çevreyi temiz tutmaya ve korumaya önem verir.” (MEB, 2010).</p> <p>“İnsan faaliyetleri sonucunda oluşan çevre sorunlarını araştırır ve bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunur.”(MEB, 2013b).</p>	<p>Temiz, pak bir mümin (Bakara, 125; Bakara, 222; Hac, 26).</p>
29.	<p>“Milli, manevi, ahlaki, kültürel, insani değerlerine bağlı bir birey olarak yetişir.” (MEB, 1973).</p> <p>“Sigara ve alkol kullanımının vücuda verdiği zararları araştırma verilerine dayalı olarak tartışır.” (MEB, 2013b).</p> <p>“Ruh çağırma, falcılık, sihir ve büyü gibi batıl inançların toplum üzerindeki olumsuz etkilerini fark eder.” (MEB, 2010).</p>	<p>Kumar, büyü, içki gibi zararlı alışkanlıklardan uzak duran bir Müslüman (Bakara, 102; Maide, 91).</p>

| Kur'an-ı Kerim Ayetleri Üzerinden Milli Eğitim Genel Amaçları Ve Ortaokul Öğretim Programları Hakkında Nitel Bir Araştırma

	"Kumar, alkollü içki ve uyuşturucunun bireysel ve toplumsal zararlarını örneklerle açıklar." (MEB, 2010).	
--	---	--

Programın amacında ve kazanımlarında geçen insana ilişkin özelliklerle Kur'an-ı Kerimde geçen insanların eşleştirilmesi Tablo 2'de verilmektedir. Tablo 2'nin daha net anlaşılması için Tablo 3'te eğitim programlarına bağlı yetiştirilmek insanların nitelikleriyle Kur'an-ı Kerimde karşılığı olan ayetler verilmektedir:

4. Alt Amaca İlişkin Bulgular

Tablo 3. Milli eğitimin genel hedefler, ortaokul öğretim programları ve ara disiplinlerle hedeflediği insan niteliklerinin Kur'an-ı Kerim ayetlerindeki karşılığı:

NO	İNSAN NİTELİKLERİ	KUR'AN-I KERİM AYETLERİ
1.	Bilimsel İnsan	Ra'd, 4; Nahl, 5; Nahl, 11; Nahl, 12; Bakara, 17; Bakara, 168; Bakara, 172; Bakara, 223; Furkan, 45; Furkan, 61; Nisa, 57; Fatır, 21; Nur, 35; Nur, 45; Tekvir, 5; Hadid, 25; Mü'minun, 14; En'am, 38; En'am, 95; En'am, 99; En'am, 125; En'am, 139; En'am, 141; Enbiya, 12; Enbiya, 33; Kaf, 44; Saffat, 19; Abese, 27; Abese, 33, 34, 35, 36, 37; A'la, 4; Şura, 11; A'raf, 54; A'raf, 179; A'raf, 195; Yasin, 39; Sebe', 3; Yunus, 61; Nuh, 16; Fussilet, 12; Rahman, 5.
2.	Matematikçi İnsan	Yunus, 5; İsrâ, 12; Secde, 5.
3.	Hümanist İnsan	Bakara, 262; İsrâ, 23; Rum, 21.
4.	Yardımsever İnsan	İnsan, 8; Tevbe, 60; Al-i İmran, 92.
5.	Aile Bağları Güçlü İnsan	Furkan, 74.
6.	Adaletli İnsan	Mümtehine, 8; Bakara, 188; Rum, 38.
7.	Çalışkan İnsan	Hud, 86; Necm, 39, 40, 41; Kasas, 77.
8.	Doğrucu (Doğruya Yönlendiren) İnsan	Al-i İmran, 104; A'raf, 181; Lokman, 17; Nisa, 85.
9.	Kardeşçil İnsan	Haşr, 9; Hucurat, 10.
10.	Araştırmacı İnsan	Bakara, 164; Hucurat, 6; En'am, 50; Haşr, 21; Nahl, 17; Nahl, 44; Nahl, 69; Hud, 24; Nisa, 94.
11.	Âlim İnsan	Alak; 1, 2, 3, 4, 5.
12.	Güvenilir İnsan	Bakara, 42; Nisa, 10.
13.	Sabırlı İnsan	Enfal, 46; Al-i İmran, 200.

14.	Merhametli İnsan	Bakara, 109; Nur, 22.
15.	Hoşgörülü İnsan	Zuhruf, 89; Tegâbün, 14.
16.	Uyumlu İnsan	Şu'ara, 183.
17.	Kadına Değer Veren İnsan	Nisa, 19; Nisa, 4; Talak, 6; Bakara, 241.
18.	Sınırlarını Bilen İnsan	Maide, 77; Maide, 87.
19.	Vatanını, Milletini Seven İnsan	Mümtehine, 9.
20.	Tatlı Dilli İnsan	İsra, 53; Nahl, 125; İsra, 28; Ta-Ha, 44; Lokman, 19.
21.	Selam Vermesiyle Yürüyüşüyle Efendi İnsan	Nisa, 86; Nur, 27; Lokman, 19.
22.	İstişareye, Danışmaya, İletişime Önem Veren İnsan	Al-i İmran, 159; Naml, 32.
23.	Arabulucu İnsan	Hucurat; 9, 10.
24.	Şükreden, Mütevazı İnsan	Nasr; 1, 2, 3.
25.	İsraf Etmeyen İnsan	A'raf, 31; İsra, 27; İsra, 29; Bakara, 265.
26.	Kin Tutmayan İnsan	Maide, 8.
27.	İşini Doğru Yapan İnsan	Nisa, 29.
28.	Ahlaksız İşlerden Uzak Duran İnsan	İsra, 32.
29.	Temiz İnsan	Bakara, 125; Bakara, 222; Hac, 26.
30.	Vücudunu Zararlı Alışkanlıklardan Koruyan İnsan	Bakara, 102; Maide, 91.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yapılan doküman incelemesi neticesinde, daha önceki sorularda incelenen kazanım alanlarındaki hedefler ile Kur'an-ı Kerim surelerinin ayetlerindeki hedeflerin birbirine ne kadar çok benzediği görülebilmektedir. İncelenen kazanım alanlarında ve Kur'an-ı Kerim ayetlerinin tamamında çeşitli beklentiler (istek, amaç ve ihtiyaçlar) neticesinde oluşturulmak, yetiştirilmek istenen "ideal insan tipi" açık bir şekilde görülebilmektedir.

Birey; öğretim programlarındaki kazanım alanları ile Kur'an-ı Kerim ayet ve tefsirinde, hem kendini ve evreni tanımakta hem de modern bilimin ifadesiyle "hümanist (insancıl)" bir yapıya kavuşmaktadır. Şöyle ki incelemesi yapılan tüm doküman alanlarında insana; "sevgi, saygı, merhamet, fedakârlık, paylaşma, alçak gönüllülük, tutarlılık, doğruluk, güvenilirlik, şefkat, edep, utanma, vatanseverlik, doğa bilinci, düşünme, sorgulama, eşitlik, adalet, hakkı koruma, inceleme, sabır, kanaatkârlık, demokrasi, hoşgörü, özgüven, çalışkanlık ve sorumluluk" gibi temel

değerlerin kazandırılması ve pekiştirilmesi amaçlanmaktadır. Böylece insan; bir yandan vatanına, milletine, devletine faydalı bir birey haline gelirken diğer yandan ise kendini geliştiren yeterliliklerini artıran bir yapıya kavuşmakta yani "ideal insan tipine" doğru hızla ilerlemektedir.

Bu bakımdan hedefleri birbirinin neredeyse aynısı olan kazanım alanları ile Kur'an-ı Kerim ayetleri ilişkilendirilip daha etkili ve faydalı sonuçlar elde edilebilir. Neticede değiştirilmeden, bozulmadan bugüne kadar geldiğini bildiğimiz Kur'an-ı Kerim Allah sözüdür. Allah ise yarattığı kulları en iyi bilen ve en iyi tanıyandır. Bu sebeple Allah'ın, Kur'an-ı Kerim ayetleriyle ortaya koyduğu insan tipi milli eğitimin genel amaçlarını ve kazanım alanlarını da kapsamaktadır.

İnsanın karşılaştığı sıkıntılardan, toplumların düştüğü bunalımlardan kurtulmaları, dengeli, sağlıklı gelişim ve kalkınma için dinin doğru anlatılması gereklilik olarak görülmektedir (Buyrukçu, 2006). Modernizmle birlikte dünyevileşme (sekülerizm) hareketleri baş göstermiş ve dinden kopmalar devlet politikalarına dönüşmüştür. Postmodernizmle birlikte sıklıkla yapılan "dinsellikte artış" tartışmaları göstermektedir ki, din tarih sahnesinden çekilmemiş, aksine bireysel boyutlarıyla daha güçlü, fakat tamamen geleneksel olmayan bir tarzda varlığını olanca gücüyle hissettirmeye başlamıştır (Berger, 2001, 2002a; 2002b; Bell, 2006; Hadden, 2002. Akt. Yapıcı, 2009). Rosovsky (2011), eğitilmiş insanla iyi insan arasında doğrudan pozitif yönde bir korelasyon olmadığını vurgularken eğitim sistemlerinin de tam anlamıyla görevini yerine getiremediğini vurgulamaktadır. Yetiştirilemeyen her insan diğer insanlara da problem olmaktadır. Bu durumu Öztürk'ün aktarmalarında (2011) Max Scheler, "insan günümüzde olduğu kadar hiçbir devirde kendisi için problem olmamıştır" şeklinde ifadeyle dillendirmektedir.

Bu durum göstermektedir ki Kur'an-ı Kerim surelerindeki ayetlerden ve onların tefsirinden yararlanılarak Milli Eğitim Bakanlığının genel hedefleri ve ortaokullardaki derslerin öğretim programları daha gerçekçi, daha uygulanabilir ve daha tutarlı bir hale getirilmeli, dolayısıyla bu çalışmalarda fitrat merkezli eğitim ilkeleri tespit edilerek sözü geçen program ve hedefler zenginleştirilmelidir.

Kur'an-Kerim'e müspet insan yetiştirmeyi hedefleyen ilahi program olarak bakılabilir. Verilen mesajlar, anlatılan hikâyeler, insan doğasına en uygun eğitimsel üslubu, sorunlara ilişkin yaklaşımlar eğitimde kullanılabilir. Program için materyal örnekleri hazırlanabilir. Kur'an-ı Kerim'de kullanılan yöntemler, hikâyeler, verdikleri evrensel mesajlar akademik toplantılarda tartışılabilir.

KAYNAKÇA

Akın, U. (2015). Türk Eğitim Sistemi Ve Okul Yönetimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
AÖF (2006). Ana Konularıyla Kur'an. Eskişehir Anadolu Üniversitesi.

- Buyrukçu, R. (2006). "Türkiye'de Din Görevlisi Yetiştirme Problemi Ve Çözüm Önerileri". AÜİFD. 47, (2), 99-126.
- Çakıroğlu, T. (1997). İlköğretim Faaliyetlerinin Planlanması (Bolu İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. (2012a). Kur'an-I Kerim Meali. Erişim: 24 Mayıs 2015. [Http://Kuran.Diyanet.Gov.Tr/Kuran.aspx#1:1](http://Kuran.Diyanet.Gov.Tr/Kuran.aspx#1:1).
- Diyanet İşleri Başkanlığı. (2012b). Kur'an-I Kerim Tefsiri. Erişim: 24 Mayıs 2015. [Http://Kuran.Diyanet.Gov.Tr/Kuran.aspx#1:1](http://Kuran.Diyanet.Gov.Tr/Kuran.aspx#1:1)
- Hesapçıoğlu, M. (2008). "Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi Eğitim İdeolojisi". Kış, Liberal Düşünce Dergisi, 87 - 111.
- Karasar, N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Korkmaz, A. (1995). Kalkınma Planlarında Öngörülen Eğitim Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. Ankara: Resmi Gazete, Tarih: 24.6.1973 Sayı: 14574.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler 6 - 7. Sınıf Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2010). İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 Ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı Ve Kılavuzu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013a). Ortaokul Matematik Dersi (5, 6, 7 Ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013b). İlköğretim Kurumları (İlkokullar Ve Ortaokullar) Fen Bilimleri Dersi (3, 4, 5, 6, 7 Ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Öztürk, Y. N. (2011). Mevlana Celalettin Rumi Ve İnsan. 9. Baskı. İstanbul : Yeni Boyut. Resmi Gazete, Sayı 23084, 16 Ağustos 1997, S.3.
- Rosovsky, H. (2011). Üniversite (Bir Dekan Anlatıyor). Çev. Süreyya Ersoy. Tübitak Yayınları.
- Somel, S. A. (2010). Osmanlı'da Eğitimin Modernleşmesi (1839-1908). İstanbul: İletişim Yayınları.

| Kur'an-ı Kerim Ayetleri Üzerinden Milli Eğitim Genel Amaçları Ve Ortaokul Öğretim Programları Hakkında Nitel Bir Araştırma

- Yapıcı, A. (2009). Modernleşme-Sekülerleşme Sürecinde Türk Gençliğinin Anlam Dünyasında Dinin Yeri (Çukurova Üniversitesi Örneği). Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 9 (2), 1-37.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, L. (2014). Kur'an'ı Kerim'de Geçen Eğitimle İlgili Ayetlerin Bazı Çağdaş Müfessirlere Göre Yorumu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.